

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)

परीक्षा : डिसेंबर - २०२५

सत्र - २

विषय : विशेष ग्रंथालये (ML21-213)

दिनांक : १०/१२/२०२५

गुण : १००

वेळ : दु.२.०० ते दु.५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (१०)**
१. विशेष ग्रंथालयात ----- संग्रह करतात.
अ) प्रलेखांचा ब) वस्तु
क) डेटाबेस ड) वरीलपैकी सर्व
 २. इन्सडॉक ची स्थापना ----- साली झाली.
अ) १९७० ब) १९९६
क) १९५२ ड) १९६०
 ३. भारतामध्ये पहिले सहकार ग्रंथालय ----- साली सुरू झाले.
अ) १९६३ ब) १९८०
क) १९७४ ड) १९५०
 ४. विशेष ग्रंथालय म्हणजे ----- चालवलेली ग्रंथालये होय.
अ) विशेषज्ञांनी ब) संशोधकांनी
क) वाचकांनी ड) वरीलपैकी नाही
 ५. बाल मनावर संस्कार व्हावेत व मुलांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण व्हावी याकरिता ----- कार्यरत असतात.
अ) शासकीय ग्रंथालय ब) वृत्तपत्रीय ग्रंथालय
क) कारागृह ग्रंथालय ड) बाल ग्रंथालय
 ६. ग्रंथालयाची इमारत ----- असावी.
अ) केंद्रस्थानी ब) शहराच्या बाहेर
क) एकाच शहरात ड) वरीलपैकी नाही
 ७. ----- लिपीतील वाचन साहित्य प्रामुख्याने अंधासाठी ग्रंथालय येथे पहावयास मिळते.
अ) देवनागरी ब) रोमन
क) ग्रीक ड) ब्रेल
 ८. Manuscript हा शब्द ----- भाषेतील आहे.
अ) लॅटिन ब) फ्रेंच
क) संस्कृत ड) मराठी
 ९. कोणतेही कार्य पार पाडण्यासाठी कार्यक्षम----- निवड करणे.
अ) कर्मचाऱ्यांची ब) संस्था
क) साधने ड) इमारत
 १०. प्रचलित जागरूकता सेवा ही ----- सेवा आहे.
अ) उपयुक्त ब) स्वतंत्र
क) अवघड ड) सोपी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)

१. विशेष ग्रंथालयाची व्याख्या सांगून आवश्यकता स्पष्ट करा.
२. प्रतिलिपी सेवा या बद्दल सविस्तर माहिती लिहा.
३. विशेष ग्रंथालयातील अंदाजपत्रकीय नियोजन स्पष्ट करा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २)

(४०)

१. वित्तीय व्यवस्थापन सांगून त्याचे महत्त्व, उत्पन्नाचे मार्ग आणि विशेष ग्रंथालयातील अंदाजपत्रकीय नियोजन स्पष्ट करा.
२. मनुष्यबळ नियोजन संकल्पना स्पष्ट करा.
३. हस्तलिखित म्हणजे काय ? त्याचे जतन व संरक्षण करणाऱ्या भारतातील संस्थांची माहिती द्या.

प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २)

(२०)

१. पेंटटस
२. यूनेस्को
३. स्टार नेटवर्क

English Translation

Special Library (ML21-213)

Q. 1 Choose the correct option

(10)

1. Special libraries collect _____.
a) Documents
b) Object
c) Database
d) All of the above
2. INSDOC was founded in the year _____.
a) 1970
b) 1996
c) 1952
d) 1960
3. The first cooperative library in India was started in the year _____.
a) 1963
b) 1980
c) 1974
d) 1950
4. Special libraries are libraries run by _____.
a) By Specialists
b) By Researchers
c) By Readers
d) By None of the Above
5. _____ works to instill culture in children's minds and instill a love of reading in them.
a) Government library
b) Newspaper library
c) Prison library
d) Children's library
6. The library building should be _____.
a) In the center
b) Outside the city
c) In the same city
d) None of the above
7. Reading materials in _____ script are mainly available at libraries for the blind.
a) Devanagari
b) Roman
c) Greek
d) Braille
8. The word manuscript is from _____ language.
a) Latin
b) French
c) Sanskrit
d) Marathi
9. Choosing an efficient _____ to carry out any task.
a) Employees
b) Organization
c) Tools
d) Building
10. The Current awareness service is a _____ service.
a) Useful
b) Independent
c) Difficult
d) Easy

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. Explain the requirement by giving the definition of a special library?
2. Write detailed information about this Reprographic service?
3. Explain the budget planning in a special library?

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Explain financial management, its importance, sources of income and budget planning in a special library?
2. Explain the concept of human resource planning?
3. What is a manuscript? Give information about the institutions in India that preserve and protect it?

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Patent
 2. UNSCO
 3. Star Network
-